

Danske domme i straffesager 1945—50.

Af højesteretsdommer O. I. KAARSBERG.

Tidsskriftet ønsker med mellemrum at bringe oversigter over vigtigere kriminalretlige afgørelser fra domstolenes praksis. Højesteretsdommer O. I. Kaarsberg har påtaget sig at udarbejde disse oversigter for Danmarks vedkommende. Den første, som herved bringes, omfatter årene 1945—50 og medtager — med nogle få undtagelser — ikke domme efter straffelovstillæggene.

Straf, sikkerhedsforanstaltninger og arbejds hus.

I adskillige tilfælde har der været spørgsmål om, hvorvidt der burde anvendes straf eller sikkerhedsforanstaltninger, navnlig psykopatforvaring. Hvor det har drejet sig om så grove og farlige forbrydere, at man af samfundsmæssige grunde måtte skride til særlig langvarig, eventuelt livsvarig frihedsberøvelse, har der været en tydelig tendens hos domstolene til — tildels i modsætning til Retslægerådets holdning — at foretrække fængselsstraf for forvaring. Hvor omvendt den straf, der ville kunne idømmes, ikke er fundet at fyldestgøre samfundets krav på sikkerhed, vil der være tilbøjelighed til anvendelse af forvaring¹).

En mand, født i 1914 og ustraffet, havde under utugtssamvær kvalt en kvinde. Retslægerådet udtalte, at han var normalt begavet, men konstitutionel psykopat med en efterhånden udviklet tendens til seksualhandlinger af abnorm karakter. Hans strafegnethed måtte anses meget tvivlsom, og faren for nye ligeartede overtrædelser ville utvivlsomt selv efter en langvarig fængselsstraf være ret betydelig. Kastration måtte anses for den mest adækvate foranstaltning, og rådet anbefalede, at han anbragtes i psykopatforvaring, således at spørgsmålet om kastration derefter kunne rejses. Ved Østre Landsrets dom fandtes strfl. § 17 anvendelig, men retten idømte ham fængselsstraf i 12 år, hvilken straf af Højesteret — hvor tiltalte påstod sig dømt til psykopatforvaring — ved dom af 23/11 1944, U. 1945.62, blev forhøjet til fængsel i 16 år (1 dommer stemte dog for psykopatforvaring).

En mand, født i 1922 og i 1944 straffet med fængsel i 1 år for tyveri, havde gjort sig skyldig i drab under indbrud. RR betegnede ham som sinke med udtalte karakterdefekter og fandt ham uegnet til påvirkning gennem straf, og da der måtte regnes med mulighed for nye, eventuelt farlige lovovertrædelser, anbefalede rådet psykopatforvaring. Ved Vestre Landsrets dom, der henførte ham under § 17, blev

¹) Jfr. Krabbe, Straffelovskommentarer, 4. udg. p. 171, Hugo Christensen i U 1945 B p. 175—76, Rasting og le Maire i NT/K henholdsvis 1948 p. 312—13 og 1951 p. 21.

han anset med fængsel på livstid, hvilket stadfæstedes ved HRs dom af 16/10 1947, *U. 1948.42*, idet dog 3 dommere ville idømme psykopatforvaring.

En mand, født i 1921 og tidligere kun straffet med betinget hæftestraf, havde gjort sig skyldig i adskillige grove røverier, bl. a. i en bank, under trusel med pistol, og havde begået et drab. RR udtalte, at han var intellektuelt normal, men psykopat af den udpræget følelseskolde, amoralske type. Han fandtes uegnet til påvirkning gennem straf, og da det var sandsynligt, at hans farlighed for retssikkerheden selv efter en langvarig straf ville være uforandret, måske endog forøget, måtte rådet af principielle grunde tilråde psykopatforvaring, uagtet rådet ikke var blindt for, at denne anstalt næppe ville være et egnet anbringelsessted. Ved VLRs dom, der ikke fandt § 17 anvendelig, blev han anset med fængsel på livstid, hvilket stadfæstedes ved HRs dom af 4/9 1947, *U 1947.1027*.

En mand, født i 1922 og tidligere kun straffet med bøder, havde dræbt en kvindelig læge, som han om natten under falsk påskud om et barns sygdom havde lokket ud på en byggeplads. RR erklærede, at han var sinke med udtalte karakterdefekter og hyperseksuel. Han fandtes uegnet til påvirkning gennem straf, og det kunne ikke antages, at selv en langvarig fængselsstraf ville eliminere faren for lignende lovovertrædelser. Det tilrådedes, at han blev anbragt i psykopatforvaring, hvor spørgsmålet om kastration kunne tages op til overvejelse. Ved VLRs dom, der fandt § 17 uanvendelig, blev han idømt fængsel på livstid, hvilket stadfæstedes ved HRs dom af 9/9 1949, *U. 1949.1091*.

En mand, født i 1906 og tidligere straffet bl. a. for berigelsesforbrydelser, havde i forbindelse med et noget tvivlsomt forretningsmellemværende dræbt 2 personer. RR udtalte, at han var psykopat, følelseskold og amoralsk. Da internering måtte anses for den eneste måde, hvorpå samfundet kunne sikre sig over for ham, og da sikkerhedsforvaring ikke kunne komme på tale, så rådet sig ikke i stand til at anvise anden betryggende anbringelse end psykopatforvaring. Rådet tilføjede, at forvaringsanstalten imidlertid næppe var et adækvat anbringelsessted, idet hans adfærd næppe ville kræve psykiatrisk indgriben, ligesålidt som resocialisering gennem psykiatrisk behandling kunne tænkes opnået. Ved ØLRs dom, der stadfæstedes af HR 28/8 1950, *U. 1950.831*, blev han anset med fængsel på livstid. — I dette tilfælde, ligesom i ovennævnte *U. 1947.1027*, fremhævede RR således selv, at psykopatforvaringsanstalten ikke var et egnet anbringelsessted. Det er vel bl. a. ud fra tilsvarende betragtninger, og fordi hensynet til samfundets sikkerhed på fuldt effektiv måde tilgodeses ved den fængselsstraf, der i disse tilfælde er tale om, at domstolene har været tilbageholdende med anvendelse af psykopatforvaring.

I et tilfælde lå sagen anderledes, fordi på een gang hensynet til tiltaltes behandling og fremtidsmuligheder og hensynet til samfundets sikkerhed — en straf ville som følge af hans ungdom ikke kunne over-

stige 8 år — talte for at idømme psykopatforvaring. Den tiltalte, der på gerningstiden kun lige var fyldt 16 år, og som var ustraffet, havde kvalt sin husbonds 10 årige datter, forsøgt voldtægt før han blev klar over, at pigen var død, samt havde skændet liget. RR udtalte, at han intellektuelt var placeret på overgangen mellem de normalt begavede og sinkerne. De psykopatologiske træk, han frembød nu, var så massive, at det måtte anses for højst tvivlsomt, om han var strafegnet. Både af hensyn til en mulig resocialisering og pacificering, evt. gennem kastration, og af hensyn til samfundets sikkerhed, måtte psykopatforvaring anbefales. Efter at nævningerne havde svaret bekræftende på spørgsmål om, hvorvidt strfl. § 17 kom til anvendelse, blev tiltalte af ØLR anset med fængsel i 8 år. Ved HRs dom af 19/10 1949, *U. 1950.29*, blev han fundet ikke strafegnet og dømt til psykopatforvaring. — I to sager, hvor de tiltalte bl. a. havde gjort sig skyldige i voldtægt, blev de tiltalte i tilslutning til RRs anbefaling og i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand af ØLR dømt til psykopatforvaring, hvilke domme stadfæstedes ved HRs domme af 21/6 1948, *U. 1948.1054*, og 7/6 1946, *U. 1946.861*. De tiltalte påstod for HR i begge sager idømmelse af fængselsstraf.

I et tilfælde var det tvivlsomt, om tiltaltes forhold var tilstrækkelig graverende til at begrunde psykopatforvaring. Det drejede sig om en mand, der var født i 1899 og tidligere straffet med mindre straffe for tyveri og i 1935 og 1939 med fængsel i 80 dage og hæfte i 40 dage for blufærdighedskrænkelser. Han havde nu begået en ret grov blufærdighedskrænkelser over for en 8 årig pige, hvorhos han havde stjålet gas udenom gasmåleren. RR, der betegnede ham som en lidt småt begavet psykopat, anså ham ikke egnet til påvirkning gennem straf. Rådet udtalte, at han næppe ville gøre sig skyldig i forbrydelser af alvorligere karakter, hvorimod lovovertrædelser som den foreliggende måtte anses sandsynlige også i fremtiden. Ville man forebygge dette, måtte psykopatforvaring tilrådes. Spørgsmålet om kastration kunne så eventuelt tages op. ØLR dømte i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand tiltalte til psykopatforvaring, idet dog 2 dommere stemte for fængsel i 10 måneder. Denne dom stadfæstedes af HR den 1/12 1947, *U. 1948.154*, idet dog 2 dommere ikke fandt ham uegnet til straf og ville idømme fængsel i 10 måneder. Det fremhævedes i HRs dom, at han i årene 1930—44 i hvert fald 12 gange havde været indlagt på forskellige psykiatriske afdelinger o. l., flere gange i forbindelse med selvmordsforsøg. Han trængte således til anstaltsbehandling og kunne vanskeligt klare sig i det frie liv, hvilket vel har været medbestemmende ved overvejelserne om, hvorvidt anbringelse i psykopatforvaring ville være for betydeligt et indgreb i forhold til hans forbrydelse og risikoen for gentagelse¹⁾.

Et særligt tilfælde forelå med en 28 årig mand, der havde gjort sig

¹⁾ Se *Kirchheiner* i *NTJK* 1951 p. 199, eksempel 3.

skyldig i landssvig og drab, og som ØLR p. g. a. hans nuværende mentale tilstand dømte til fængsel i 16 år, dog at han i medfør af strfl. § 71, 2. pkt., ville være at anbringe i psykopatforvaring, indtil reststraffen måtte kunne fuldbyrdes. I en derefter afgivet erklæring udtalte overlægen ved fængselsvæsenets psykiatriske observationsafdeling, at man enten burde vælge psykopatforvaring eller straf og så eventuelt foranledige en almindelig psykiatrisk behandling af det eller formentlig rettere de under en strafafsoning hyppigt indtrædende sindssygdomsanfald; dette sidste var ganske utilfredsstillende; tiltalte ville lide mere end normale fanger ved en sådan afsoning, og der var betydelig risiko for suicidium. Overlægen fandt fra et behandlingsmæssigt synspunkt psykopatforvaring rigtigst. RR udtalte, at tiltaltes strafegnethed også i relation til tilstanden på gerningstiden var særdeles tvivlsom, og han var og ville sandsynligvis også i fremtiden være uegnet til strafafsoning i almindeligt fængsel. Rådet fandt, at han rettest hørte hjemme i psykopatforvaringsanstalten. I HRs dom af 2/11 1948, *U. 1949.10*, fandt 5 dommere, at tiltalte allerede på gerningstiden havde befundet sig i en § 17-tilstand, og at han ikke var strafegnet, og idømte ham, i overensstemmelse med hans egen påstand, psykopatforvaring. Et mindretal på 4 dommere var enigt med flertallet m. h. t. § 17, men fandt ham ikke uegnet til straf og ville i tilslutning til anklagemyndighedens påstand dømme ham til fængsel i 16 år.

I ØLRs dom af 26/9 1950, *U. 1950.996*, udtales om en tiltalt landssviger, at retten lægger til grund, at han på gerningstiden befandt sig i en tilstand som omhandlet i § 17, stk. 1, men finder, at han også dengang var strafegnet. Ugeskriftet bemærker herved, at retten således forudsætter, at en under § 17 faldende person for at kunne straffes må være strafegnet på gerningstiden¹⁾.

Med hensyn til spørgsmålet om *sikkerhedsforvaring* kan nævnes en mand, født i 1902 og straffet talrige gange, der nu foruden at have begået en lang række tyverier m. v. fem gange havde gjort sig skyldig i voldtægt og forsøg herpå. RR udtalte, at han principielt næppe kunne anses uegnet til straf, men da en tidsbegrænset strafs påvirkning måtte forventes kun at blive af kort varighed, og da han måtte anses i høj grad farlig for retssikkerheden, anbefalede rådet sikkerhedsforvaring. Ved ØLRs dom — der fandt § 17 uanvendelig — blev han anset med fængsel på livstid, hvilket stadfæstedes ved HRs dom af 3/5 1948, *U.1948.805*.

Spørgsmålet om anvendelse af *arbejdshus* har været fremme i nogle sager. Herom henvises iøvrigt til *Jesper Simonsen og von Eyben i NTfK 1949* henholdsvis p. 42 og p. 141.

En mand, der var født i 1917 og tidligere 6 gange straffet for tyveri,

¹⁾ Sml. herved *Hurwitz*, *Den danske kriminalret*, p. 432—34 med henvisninger.

sidst i 1942 med fængsel i 2 år, havde nu gjort sig skyldig i 4 tyverier samt i overfald på en fængselsbetjent. Medens han af VLR blev anset med fængsel i 3 år, blev han ved HRs dom af 18/6 1945 dømt til arbejdshus, *U. 1945.784*.

En mand, der var født i 1900 og talrige gange straffet for tyveri, vold, betleri m. v., var i 1938 blevet dømt til arbejdshus og i 1946 til gentagen indsættelse. I 1947 undveg han herfra og begik derpå 2 indbrud. Inspektøren for arbejdshuset havde intet imod hans genindsættelse, såfremt man ikke af hensyn til samfundets sikkerhed ville kræve ham hensat i sikkerhedsforvaring. RR udtalte, at han var karakterslap og psykopatisk præget og havde udviklet sig til en udpræget vaneforbryder. Rådet anbefalede sikkerhedsforvaring. VLR dømte ham herefter til sikkerhedsforvaring, hvorimod HR ved dom af 30/1 1948, *U. 1948.423*, dømte ham til gentagen indsættelse i arbejdshus. Trods hans kroniske kriminalitet og hans undvigelse fra arbejdshuset fandtes han efter karakteren af hans forbrydelser og af hans person, der nærmest syntes at være en vagabondtype, ikke at rumme en sådan samfundsfarlighed, at der var tilstrækkelig grund til at anvende en så alvorlig foranstaltning som sikkerhedsforvaring.

I nogle tilfælde, hvor en tiltalt var blevet dømt til anbringelse under *åndssvageforsorg*, har HR af sikkerhedshensyn skærpet foranstaltningen til anbringelse i åndssvageanstalt, jfr. *U. 1946.823* og *1053* samt *U. 1948.1270*.

Særligt om kastration.

Højesteret har i flere tilfælde nægtet udskrivning fra psykopatforvaring af personer, som var dømt for sædelighedsforbrydelser, og som havde nægtet at lade sig kastre og herefter ikke ansås tilstrækkelig seksuelt pacificerede.

I *U. 1945.786* drejede det sig om en i 1912 født mand, der i 1938 efter to tidligere domme for forbrydelser mod kønssædeligheden var blevet dømt for sædelighedsforbrydelser over for drenge. — I *U. 1948.694* angik sagen en i 1883 født person, der i 1942 efter en tidligere dom for sædelighedsforbrydelse mod drenge påny var blevet dømt herfor. — Endelig i *U. 1949.919* drejede det sig om en 30 årig mand, der i 1944 var dømt for voldtægt.

Spørgsmålet om genindsættelse efter prøveløsladelse var fremme i *U. 1945.564*. Det drejede sig om en i 1911 født mand, der efter 8 tidligere straffe, deraf 4 for sædelighedsforbrydelser, i januar 1941 var blevet dømt til psykopatforvaring efter strfl. § 232. Efter at være blevet underkastet dobbeltsidig kastration blev han prøveløsladt i juli 1942. I 1944 begik han et tyveriforsøg, hvorefter anklagemyndigheden påstod ham genindsat i anstalten. Dette afvistes af VLR, der henviste til at forfølge tyveriforsøget under en sædvanlig straffesag.

I øvrigt berøres spørgsmålet om kastration i flere af de sager, der er refererede under sikkerhedsforanstaltninger m. m.

Betinget dom.

En 72 årig ustraffet mand havde gjort sig skyldig i flere tilfælde af blufærdighedskrænkelser o. lign. over for småpiger. RR udtalte, at man ikke kunne fastslå egentlig senilitet, men at en sådan var ved at udvikle sig og antagelig i den kommende tid ville skride videre frem. Han kunne derfor ikke anses egnet til straf, og det var sandsynligt, at han ved given lejlighed ville gøre sig skyldig i lignende handlinger. Hvis han kunne anbringes på et alderdomshjem under sådant tilsyn, at han ikke kom i berøring med børn, ville det sandsynligvis være tilstrækkeligt til at hindre nye lovovertrædelser. Ellers var anbringelse i sindssygehospital den eneste udvej. VLR anså ham for ikke uegnet til straf og idømte ham fængsel i 8 måneder. Ved HRs dom af 12/2 1947, *U. 1947.477*, blev dommen ændret derhen, at straffen gjordes betinget med en prøvetid på 3 år og mod tilsyn af en af øvrigheden beskikket tilsynsværge (det var for retten oplyst, at anbringelse i et alderdomshjem næppe lod sig gennemføre). Et mindretal fandt dog, at han ikke kunne anses egnet til straf, og stemte for, at han sattes under tilsyn af en beskikket tilsynsværge.¹⁾

En i 1893 født person, som i 1919 havde vedtaget en bøde for exhibitionisme, havde gjort sig skyldig i en række grove uterlighedshandlinger o. lign. over for mindreårige piger. I 1946 og 1947 havde han haft to ret alvorlige kraniebeskadigelser med hjernerystelse. RR udtalte, at disse havde medført sjælelige forandringer, og at det måtte antages, at den svækkelse af hæmningerne og omdømmet, der havde ført til uterlighedshandlingerne, havde sin årsag i følgerne af kranietraumerne. Rådet fandt dog ikke, at tilstanden kunne betegnes som sindssygdom eller ligestilles hermed, men påstanden om, at lidelsen havde været ret indgribende og havde betinget hans lovovertrædelser, kunne ikke afvises, og i så fald havde tilstanden været en varig svækkelse eller forstyrrelse af sjælsevernerne i en sådan grad, at han måtte anses uegnet til påvirkning gennem straf. Efter at nævningerne havde svaret benægtende på spørgsmål m. h. t. §§ 16 og 17, men bekræftende på spørgsmål om strafnedsættelse efter § 85, blev han af ØLR anset med fængsel i 2 år med fradrag af 10 måneder for udstået vare-tægtsfængsel. Dommen blev imidlertid gjort betinget, bl. a. på vilkår at han underkastede sig et nærmere angivet lægetilsyn. Denne dom stadfæstedes ved HRs dom af 16/2 1950, *U. 1950.376*.

I ØLRs dom af 13/1 1950, *U. 1950.413*, siges, at der ikke findes anledning til at fravige den almindeligt gældende praksis, hvorefter der ikke gives betinget dom for falsk forklaring for retten. Denne praksis er vel særlig begrundet i, at det her drejer sig om en forbrydelse, som på een gang er farlig og sikkert ikke ualmindelig, men samtidig vanskelig at bevise. Ved HRs dom af 3/6 1948, *U. 1948.997*, stadfæstedes dog en af ØLR — med dissens — i tilslutning til en byretsdom

¹⁾ Se *Trolle* i *NT/K* 1949 p. 90.

truffet afgørelse, ved hvilken en ung mand fik betinget dom for falsk vidneforklaring under en sag mod en kvinde, der tiltaltes, men fri fandtes, for landssvig. Det fremgår af HRs dom, at den falske forklaring havde en ganske særlig baggrund, der gjorde det forsvarligt at give betinget dom.

I en række i *Juristen* refererede tilfælde (1949.207, 335 og 360 samt 1950.281) er der over for alkoholikere anvendt betinget dom bl. a. på vilkår, at pågældende underkaster sig antabuskur.

Bøder.

En fabrikant begik forskellige overtrædelser af pris- og pengelovene. Senere gik han konkurs, og derefter blev han idømt en bøde for de nævnte overtrædelser. I HRs dom af 1/5 1950, *U. 1950.621*, siges, at da de overtrædelser, for hvilke han var anset med bøde, var begået forinden konkursens indtræden, ville statskassen være at anse som simpel kreditor i konkursboet for bødekravet.

To aktieselskaber var tiltalt for overtrædelse henholdsvis af vareforsyningsloven og af prisloven. I domme henholdsvis af 20/11 1944, *U. 1945.201*, og 28/9 1945, *U. 1945.1134*, udtaler ØLR og VLR overensstemmende, at de pågældende straffebestemmelser i mangel af udtrykkelig regel herom ikke kan anvendes på selskaber.¹⁾

Værnemagerloven nr. 406 af 28/8 1945 bestemmer i § 2, stk. 2, at aktieselskaber og andre juridiske personer kan pålægges bødestraf efter loven. I dom af 15/4 1948, *U. 1948.877*, har VLR pålagt et aktieselskab en bøde på 50.000 kr., således at bøden ikke fastsættes som dagbøde.

Konfiskation.

En mand var ved underretten anset skyldig i overtrædelse af reglerne om aflevering af og handel med korn og tilpligtet at tilbagebetale til statskassen et beløb, som han i henhold til disse regler havde fået udbetalt af det offentlige under den forudsætning, at han havde overholdt reglerne. Ved ØLRs dom af 20/1 1945, *U. 1945.381*, antoges, at bestemmelsen om tilbagebetaling, som sagen forelå, burde anses som konfiskation af indvundet udbytte.

To restauratører var ved ØLR, i overensstemmelse med KBs dom, blevet idømt bøder for ulovligt hasardspil m. v., idet de i deres lokaler havde opstillet nogle nærmere beskrevne spilleautomater, hvorhos det bestemtes, at de „i erstatning til statskassen“ skulle betale henholdsvis 6000 kr. og 2800 kr. 20 øre, hvilke beløb måtte antages at udgøre deres indtægter ved spillet. Denne dom indankedes for HR alene m. h. t. konfiskationen. Det var oplyst, at der af spilleudbyttet kun var små kontante beløb i behold. Derimod havde den ene restauratør, hvis restaurationsvirksomhed havde givet overskud, hensat 5000

¹⁾ Jfr. *Hurwitz*, Den danske kriminalret p. 387.

kr. af spilleudbyttet på en sparekassebog, medens den anden, hvis forretning havde givet underskud, intet havde i behold udover det nævnte kontante beløb. Ved HRs dom af 15/11 1948, *U. 1949.35*, stadfæstedes dommen. 8 dommere tiltrådte i henhold til strfl. § 77, stk. 1, nr. 3, jfr. § 203, stk. 2, at de i dommen som erstatning til statskassen betegnede beløb, uanset i hvilket omfang de var i behold hos de tiltalte, inddroges til fordel for statskassen. Een dommer fandt, at konfiskationen, særlig under hensyn til forarbejderne til strfl., HRs dom i *U. 1937.737* og den senere lovgivnings regler om konfiskation, burde begrænses til den i behold værende berigelse. HRs flertal, der foruden strfl. § 77 også citerede § 203, stk. 2, hvorefter retten afgør, om det ved hasardspillet vundne udbytte skal inddrages eller tilbagebetales, har vel således ikke ment, at dommen i *U. 1937.737* afgjorde det rejste spørgsmål i modsat retning, hvorved også bemærkes, at det efter formuleringen af dommen, jfr. herved *HRT 1937.251*, synes at stå åbent, om undladelsen af den pågældende konfiskation ikke skyldes en almindelig skønsmæssig vurdering af rimeligheden i det foreliggende tilfælde af en videregående konfiskation.¹⁾

En i 1875 født ustraffet mand havde efter tilskyndelse af en sagfører i 1945 overtrådt pengeloven ved for 27,000 kr. at købe en post uregistrerede ihændehaverpapirer til samlet pålydende 30.000 kr., hvilke papirer han derefter lod anmelde til registrering i eget navn og optog på sin formueopgørelse. Der blev i 1947 afgivet lægeerklæring, hvorefter han i de senere år var blevet i stigende grad dement; han var nu slet ikke klar over årstal, måned og dato og forstod ofte ikke betydningen af de selvfølgeligste ting; hans psykiske tilstand havde formentlig nærmest været den samme i 1945, og han formentes slet ikke at have forstået betydningen af sit obligationskøb. ØLR, der henførte ham under § 17 og anså ham uegnet til straf, konfiskerede samtlige indkøbte obligationer — bortset fra nogle udtrukne — idet udtaltes, at den omstændighed, at straf fandtes uanvendelig, ikke kunne udelukke konfiskationen. I dom af 3/5 1950, *U. 1950.636*, tiltrådte HR, at anvendelse af § 17 ikke var til hinder for anvendelsen af § 77, stk. 1, nr. 3. I medfør af denne bestemmelse fandtes der imidlertid, uanset om der måtte være hjemmel for konfiskation i videre omfang, kun at burde ske inddragning af hans fortjeneste ved det ulovlige køb, 3000 kr.²⁾

En landssviger fandtes ved HRs dom af 18/6 1948, *U. 1948.1045*, at have været i en tilstand, der omfattes af strfl. § 17, og at være

¹⁾ Se iøvrigt om spørgsmålet *Krabbe* p. 271, der til anvendelse af § 77, stk. 1, nr. 3, kræver, at berigelsen helt eller delvis er til stede ved dommen, selv om den ikke forefindes in natura eller er påviselig, samt p. 497.

²⁾ Se til denne og den følgende dom *Hurwitz*, *Kriminalret* p. 51, *samme Konfiskation* p. 123, *Krabbe* p. 269, *H. Schaumburg-Christensen* i *U. 1949. B. p. 133* og *Trolle* i *NTfK 1949 p. 286*.

uegnet til straf, hvorfor han dømtes til anbringelse i psykopatforvaring eller epileptikerhospital. Det hedder i dommen, at herefter findes den af LR i medfør af lovbkg. nr. 368 af 6/7 1946 § 4 truffne bestemmelse om konfiskation at måtte udgå. Det må herved bemærkes, at § 4 sætter som betingelse for konfiskation, at pågældende findes skyldig i et efter loven strafbart forhold.

To aktieselskaber var tiltalt for overtrædelse henholdsvis af vareforsyningsloven og af prisloven. Medens disse loves straffebestemmelser i mangel af udtrykkelig hjemmel i så henseende ikke kunne anvendes på selskaber, fandt ØLR og VLR overensstemmende, *U. 1945. 201 og 1134*, at den omstændighed, at selskaberne ikke straffedes, ikke var til hinder for, at de måtte tåle konfiskation.

En fabrikant, der havde overtrådt penge- og prislovene, gik senere konkurs. Derefter blev han dømt for de begåede overtrædelser, og et betydeligt beløb blev inddraget til fordel for statskassen. I Sø- og handelsrettens dom af 27/6 1949, *U. 1950.621*, udtales bl. a., at den omstændighed, at et konfiskationskrav som det omhandlede først er endelig fastslået efter konkursen, ikke udelukker det fra at konkurrere i boet, og at der ikke er hjemmel til at begrænse kravet til den tilstedeværende berigelse. Staten blev således anerkendt som simpel kreditor for hele konfiskationsbeløbet.

Forsæt.

En tiltalt havde i 1944 påvist en direktør for nogle medlemmer af en terrorgruppe, sammen med hvem han fulgte efter direktøren, hvorefter et af gruppemedlemmerne kastede en håndgranat mod direktøren og derved sårede denne alvorligt. I ØLRs dom af 25/10 1946, *U. 1947.705*, udtales, at tiltalte havde regnet med den mulighed, at det drejede sig om drab af direktøren, og at han måtte antages ikke at ville have handlet anderledes, hvis han havde vidst besked hermed, hvorfor han dømtes for forsøg på manddrab efter strfl. § 237, jfr. § 21.¹⁾

Efter at en mand var sprunget op på ryggen af den pistolbevæbnede tiltalte for at fratage denne hans pistol, affyrede tiltalte for at komme løs 4 skud, hvorved manden dræbtes. Det siges i underrettens af ØLR og derefter af HR den 2/6 1947 stadfæstede dom, *U. 1947.941*, at tiltalte måtte anse det som en overvejende sandsynlig følge af hans skyderi, at den pågældende ville blive dræbt, hvorfor hans forhold ville være at tilregne ham som forsætligt manddrab.²⁾

ØLRs dom af 14/2 1948 dømte en tiltalt landssviger, der under sin tjeneste i det tyske sikkerhedspoliti havde affyret et skud efter en frihedskæmper og derved såret denne, for forsøg på manddrab efter

¹⁾ Jfr. *Hurwitz*, Kriminalret p. 325, *Krabbe* p. 134.

²⁾ Se til denne og den følgende dom *Hurwitz*, Kriminalret p. 318—23.

strfl. § 237, jfr. § 21, idet det udtaltes i dommen, at det vel fandtes betænkeligt at antage, at tiltalte havde haft til hensigt at dræbe med sit skud, men at det derimod måtte antages at have stået ham klart, at hans handling rummede fare for den pågældendes liv. Ved HRs dom af 7/9 1948, *U. 1948.1113*, stadfæstedes dommen, idet 7 dommere udtalte, at dommen måtte forstås således, at det var anset bevist, at de til forsæt fornødne betingelser havde foreligget. 2 dommere udtalte derimod, at da det var fundet betænkeligt at antage drabshensigt, kunne forholdet, selvom det måtte antages at have stået tiltalte klart, at handlingen rummede fare for frihedskæmperens liv, ikke henføres under strfl. § 237, jfr. § 21.

En tiltalt, der under besættelsen arbejdede for Secret Service, blev fængslet af Gestapo. Under fængslingen, hvor han truedes med skydning, brød han sammen og gav Gestapo oplysning om andre Secret Service-folk m. fl. I ØLRs dom af 18/2 1947, *U. 1947.420*, siges, at hvad enten tiltaltes tilstand havde haft karakter af en egentlig sindssygdом eller blot havde været et svært sammenbrud af den åndelige modstandskraft, var det betænkeligt at fastslå, at tiltaltes forsæt havde haft en sådan karakter af frivillighed, at han kunne rammes af straf. Han blev herefter frifundet.¹⁾

Spørgsmål om ansvar uden skyld.

I § 33, stk. 2, i beværterloven af 15/3 1939 hedder det: „I beværtinger eller gæstgiverier er det forbudt enhver at skænke eller lade skænke stærke drikke for personer, der må antages at være berusede . . . “ — En beværter blev ved KB tiltalt for at have overtrådt denne bestemmelse ved at lade en tjener udskænke stærke drikke for berusede personer. KB fandt det tilstrækkelig bevist, at han havde gjort sig skyldig i dette forhold, hvorfor han blev idømt en bøde. Under anke til ØLR påstod beværteren frifindelse under henvisning til, at han den pågældende aften ikke var i restauranten, og at han mundtligt og skriftligt havde tilkendegivet sine tjenere, at de ikke måtte skænke for berusede og ellers ubetinget blev afskedigede. ØLR stadfæstede imidlertid dommen i henhold til dens grunde. For HR, hvortil sagen med justitsministeriets tilladelse blev påanket, erklærede anklagemyndigheden udtrykkeligt, at der ikke havde været noget at bebrejde beværteren m. h. t. den omhandlede udskænkning. Ved HRs dom af 24/5 1948, *U. 1948.849*, blev beværteren frifundet. I dommen fremhæver 6 dommere anklagemyndighedens nævnte stilling, samt at det ikke i ØLRs dom er statueret bevist, at der havde været noget at bebrejde restauratøren. Flertallet bemærker videre, at som sagen herefter foreligger, er der alene spørgsmål om, hvorvidt beværterlovens § 35, stk. 3, jfr. § 33, stk. 2, hjemler strafansvar uden skyld, hvilket spørgsmål flertallet besvarer benægtende. Et mindretal stemte

¹⁾ Jfr. *Hurwitz*, *Kriminalret* p. 136, 329 og 393 f.

for at stadfæste den fældende dom. Det hedder herom: „Tre dommere, der mener, at sagen — således som det må antages at være sket ved den indankede dom — må afgøres på grundlag af samtlige foreliggende omstændigheder, herunder tiltaltes skyldforhold, finder, at tiltalte er ansvarlig for den skete ulovlige udskænkning“.

Flertallet fandt således ikke, at der i lov eller praksis er hjemmel til at frafalde kravet om uagtsomhed som strafbarhedsbetingelse, jfr. strfl. § 19. Mindretallet har ikke i dommen taget afstand fra dette principielle synspunkt. Hvor meget der skal til for at statuere ansvar for en beværter m. h. t. overtrædelser, der umiddelbart er begået af personalet, har flertallet ikke fået lejlighed til at tage stilling til, men det tør antages, at praksis vil stille strenge krav til beværterens agtpågivenhed, både konkret og i almindelighed, over for personalet.

I HRs dom af 30/1 1950, *U. 1950.323*, er truffet en tilsvarende afgørelse.

Spørgsmål af lignende karakter forelå i *U. 1949.33*. Her havde et andelsmejeri med en årsomsætning på 4—5 millioner kroner overtrådt prisreglerne for ost og herved indvundet en ulovlig avance på et par tusinde kroner. I denne anledning rejstes tiltale mod direktøren, der fastsatte priserne. Han døde imidlertid under sagen, og man rejste nu tiltale mod formanden for bestyrelsen, men ved HRs dom af 12/11 1948 blev han frifundet. Retten fandt ikke grundlag for at statuere et objektivt ansvar for bestyrelsesformanden, — det kan iøvrigt herved bemærkes, at § 19, stk. 3, i prisloven nr. 306 af 30/5 1940 havde en særlig straffebestemmelse for uagtsomme overtrædelser —, og man fandt ikke at kunne statuere subjektiv skyld hos formanden m. h. t. de omhandlede overtrædelser i mejeriets store virksomhed.¹⁾

Forældelse.

I 1942 indledede politiet undersøgelse angående en række under et aktieselskabs virksomhed begåede overtrædelser af kornlovgivningen og prisloven. Strafansvaret forældes ifølge disse love efter reglerne i strfl., dog at forældelsesfristen altid er 5 år. En til retten den 29/6 1945 indleveret begæring om retslig efterforskning, hvori selskabets direktør betegnedes som sigtet, fandtes at afbryde forældelsen af de i begæringen nævnte, i juli-september 1940 foretagne handlinger. Endvidere fandtes anklageskriftets indlevering til retten den 12/10 1946 at afbryde forældelsesfristen m. h. t. de i dette nævnte handlinger, foretaget efter den 12/10 1941. Derimod fandtes der ikke ved de to rettergangsskridt at være sket nogen afbrydelse af forældelsesfristen for de øvrige i anklageskriftet nævnte handlinger, som var begået før

¹⁾ Jfr. *Hurwitz*, Kollektive enheders pønale ansvar p. 145 ff, *samme*, Kriminalret p. 386 (også om de to foran nævnte domme) og *Krabbe* p. 145.

den 13/10 1941, se HRs kæremålsudvalgs kendelse af 20/2 1948, *U. 1948.494*.¹⁾ Om den pågældende direktør dengang var blevet bekendt med de pågældende retsskridt, blev ikke af HR tillagt betydning, ligesålidt som man tillagde det betydning, at der gik ret lang tid, inden disse retsskridt efterfulgtes af et retsmøde; at betragte forfølgningen som udsat på ubestemt tid p. g. a. det således hengåede tidsrum, jfr. strfl. § 94, stk. 1, kunne der ikke godt være tale om. Spørgsmål om udsættelse på ubestemt tid af en forfølgning forelå derimod i ØLRs dom af 20/4 1950, *U. 1950.822*.

Ved ØLRs domme af 15/2 1945, *U. 1945.581*, og 2/7 1946, *U. 1946.1185*, og VLRs dom af 14/2 1950, *U. 1950.554*, er det fastslået, at overtrædelser henholdsvis af fredskovsreglerne, reglerne om tandlægevirksomhed og af en fredningsforpligtelse ikke forældes efter reglerne i strfl. § 92, stk. 3. Det fremhæves i begge de to førstnævnte domme, at overtrædelse af de pågældende regler ofte først vil komme til myndighedernes kundskab over 2 år efter, at overtrædelsen er begået.²⁾ — VLRs dom af 26/2 1947, *U. 1947.405*, statuerer, at strafansvar for overtrædelse af værnepligtsloven ved at undlade at anmelde flytning til lægdsrullen forældedes, for så vidt angik en tidligere tilflyttet bopæl, men derimod ikke for så vidt angik den bopæl, tiltalte senere herfra var flyttet til, og hvor han stadig boede.

Skyldnersvig.

Til afværgelse af en arrestforretning transporterede tiltalte til sikkerhed for fordringens betaling et af ham hos en sagfører i anden anledning deponeret beløb, der indestod på en bankbog. Sagføreren, men ikke banken, underrettedes om transporten. Senere fik tiltalte ved usandfærdige anbringender over for banken bankbogen mortificeret og beløbet udbetalt til sig. Spørgsmålet var nu, om der ved transporten var stiftet en fordringshaveren således sikret ret, at tiltalte havde gjort sig skyldig i skyldnersvig efter strfl. § 283, stk. 1, nr. 1, hvilket spørgsmål ved HRs dom af 12/1 1949, *U. 1949.328*, besvaredes bekræftende.³⁾

Blufærdighedskrænkelse.

En tiltalt blev fundet skyldig i at have befølt en mindreårig pige på hendes blottede kønsdel ved at føre hånden op under hendes benklæder. Medens dette forhold af VLR blev henført under strfl. § 224, jfr. § 222, stk. 1, henførtes det ved HRs dom af 30/8 1950, *U. 1950.836*, under § 232.⁴⁾

¹⁾ Jfr. *Hurwitz*, Kriminalret p. 212, *Drachmann Bentzon* i *TfR* 1949 p. 200.

²⁾ Jfr. *Hurwitz*, Kriminalret p. 218—21, *Krabbe* p. 331—32.

³⁾ Se om dommen *J. L. Frost* i *TfR* 1950 p. 420—22, sml. *Krabbe* p. 701—02.

⁴⁾ Jfr. *Krabbe* p. 518.

Injurier.

En malerinde havde i en årrække offentligt fremsat en række sigtelser mod forstanderinden for et fredeshjem og var blevet dømt herfor; senere havde hun fornyet sine angreb, og da derpå et dagblad rettede lignende angreb på forstanderinden, foranstaltede socialministeriet sagen undersøgt af en dommer med det resultat, at ministeriet vel påtalte nogle reglementsovertrædelser, men intet havde at erindre imod, at forstanderinden beholdt ledelsen af hjemmet. Forstanderinden anlagde nu injuriersag mod det pågældende dagblad, og under sagen blev malerinden indkaldt som vidne. Under vidneforklaringen refererede hun nogle over for hende af andre fremsatte sigtelser mod forstanderinden, bl. a. nogle sigtelser svarende til de af hende tidligere fremsatte, som hun imidlertid under den nævnte dommerundersøgelse ikke havde turdet fastholde. Ved HRs dom af 12/11 1948, *U. 1949.25*, blev hun dømt i medfør af strfl. § 268, idet 6 dommere fandt, at hun efter det oplyste havde gjort de af hende under vidneforklaringen refererede sigtelser til sine og havde savnet rimelig grund til at anse dem for sande. Et mindretal (3 dommere) fremhævede, at hun ifølge vidnestævningen skulle forklare om sit „kendskab til forholdene på fredeshjemmet“, at hendes vidneforklaring gik ud på at referere andres udtalelser til hende, at det ikke var gjort gældende, at disse referater var urigtige, og ikke godtgjort, at hun ikke havde været i god tro, samt at der hverken af dommer eller sagfører var gjort noget til begrænsning af vidneførslen, men at hun tværtimod var blevet opfordret til at fortsætte sin forklaring. Disse dommere ville herefter frifinde.¹⁾

Motorlovens § 24.

En chauffør havde efter sin forklaring den 10. juli 1948 om aftenen drukket ½ flaske akvavit og 6—7 pilsnere og den 11. juli 1 pilsner om formiddagen og 1 sidst på eftermiddagen. Kort efter havde han et sammenstød under kørsel med sin bil. RR udtalte, at hans forklaring om spiritusforbruget kunne være rigtig, samt at alkoholkoncentrationen i hans blod på tidspunktet for sammenstødet havde ligget ved ca. 1,35 0/00, hvorfor det var sandsynligt, at han da havde været påvirket af spiritus i let grad. ØLR udtalte, at der måtte gås ud fra, at alkoholkoncentrationen i alt væsentligt skyldtes hans betydelige spiritusforbrug den foregående dag. Det fandtes herefter betænkeligt at anse ham efter motorlovens § 24, stk. 1, hvorimod han, der måtte antages at have befundet sig i en sådan trætheds- eller sløvhedstilstand, at han var uegnet til at føre motorvogn, ansås efter § 24, stk. 3. I HRs dom af 29/8 1950, *U. 1950.832*, bemærkes, at den omstændighed, at alkoholkoncentrationen i alt væsentligt skyldtes hans spiritusforbrug den foregående dag, ikke i sig selv udelukkede anvendelsen af § 24, stk. 1, men at det ved LRs dom var bindende fastslået, at hans tilstand havde været af den i § 24, stk. 3, omhandlede art. Herefter stadfæstedes dommen.

¹⁾ Se *Drachmann Bentzon i TfR 1949 p. 200.*